II

Es el jardí y es també nit. El sàlzer,
amb posat d'idiota,
branda d'ací d'allà; negres estratus
al llarc del cel s'ajassan com llavoras.

La lluna s'alsa. Entre el fullatge filtra
sas miradas agònicas,
com si busqués en el jardí feréstech
no sé què que no troba.

Y va buscant entre els cargoladissós
lligalls de corretjola
que pujan insolents de branca en branca
y despenjantse es gronxan.

Y va buscant y rastrejant, per terra
on l'agram y la jonsa
ja ensenyorits de caminals y caixas
l'antic jardí devoran.

Y resseguintho tot, fulla per fulla,
y dant volta á las socas,
s'allunya fatigada de buscarhi
no sé què que no troba.

Què hi falta en aquest lloc on s'esbandiren
nostres vint anys? Treume de dupte, oh dòna!
Què hi falta en el jardí... dés que tu hi faltas,
qu'és més trist qu'una fossa?

APELES MESTRES

Las rosas blancas

He vist unas rosas — d'un vermell pujat
D'un vermell negrós — d'un vermell morat.
Penjavan, gronxantse, — del mur d'un jardí:
Ningú las pot heure, — no's poden cullir.
Són las rosas lliures — de la servitut,
Son las rosas francas; — no pagan tribut.
Ni d'abaix s'abastan — ni de dalt estant,
El gipó ó el gerro — no las gaudiràn.
Brillâ al sol veuranlas — desde lluny la gent,
Donarán la flayra — al bon grat del vent;
Mes cap má atrevida — las apomará
Ni alenada humana — las mustigará.
Nó com las flors altras, — son de qui las vol;
Son lliures, son puras — son del vent y el sol.
Passarán la vida — gronxantse y rïent
I abrusadas se las — emportará el vent.

JOAN MARAGALL

* * * *

A dins d'aquests jardins hi hà un ayre de tristor
que s'encomana arreu, a terra, a la verdor;
del regueret humil a la fulla més alta,
tot té un adormiment com de cosa malalta;
lo alegre y sanitós n'ha fugit d'aquí dins,
y són quiets y són tristos aquests jardins.
Semblan abandonats per gent despareguda,
per un poble caduc qu'en sa última cayguda,
estragat, aburrit de l'obra de son Déu,
aquí hagués intentat referséla a gust seu.

*

A dins d'aquests jardins tot va contra natura:
tot lo que hi viu hi viu subgecte a una tortura;
lo xiprer solitar, nascut per pujâ al cel,
viu lligat i torsut, privat de son anhel;
la murtra del amor, d'esplèndida brotada,
s'afilera a cordill bestialment xollada;
tot surt d'un mateix vert, tot es igualment llis,
tot sembla fossilat per un estrany encís;
ni forma ni color aquí per res s'altera,
aquí hi passa de llarc cad'any la primavera...

*

Seguint aquests camins iguals a tots indrets,
lo pensament me fuig enllà de ses parets:
a l'ufanor triomfant dels camps i de les hortes,
als marges dels torrents plens de flors y ridortes,
als prats reverdejants, als rius en remoreig,
als boscos vells y forts barallantse ab l'oreig,
a l'amplia llibertat de la Naturalesa...

A dins d'aquests jardins m'hi moro de tristesa.

F. Matheu

El castell buit

Curiós he entrat a veure castell, parc i jardins.

El vent ja se'n ha duita l'arena dels camins;
tot trist, tot solitari, abandonat, sens força,
de'ls llànguits eucaliptus a trinxes cau l'escorça;
no corre en les ciquioles ni un fil d'aigua perdut;
ressechs estàn els marbres, el gran sefreix aixut;
tirades les mangueres, totes les claus ermusses
i groga la catifa de les brillants pelusses.
Vora latanies mortes i dèbils tamarells
l'adèlpha avui esclata simbòlics sos ramells.
Columnes, bancs, estàtues, res sa vigor conserva;
un braç perdé Saturne, sens llança està Minerva
i lentament s'afonen glorietes, brolladors,
ponts rústics i cascates i estufa i miradors,
mentres les rels se menja l'eixam de les formigues
i, arreu, els planters s'omplen de malves i d'ortigues.
Tant sols horribles càctus s'estenen, triomfants,
just monstres o quimeres o boas repugnants.

—

També, quan s'han obertes del gran palau les portes
sentía la besada d'un vent de coses mortes.

Com un fosser decrèpit qui dorm dins el fossà
mostrantme el lloc, solícit me deya el guardià:
— «Aquesta casa inmensa que poc a poc s'enruna,
proclama les mudançes de l'humanal fortuna;
de tant crudel historia n'he vist tots els estrems:
el gran silenci d'ara, les festes d'altre temps,
convits, jovent, canturies i gales i carroçes
i les gentils cassades i el bell sarau de noçes;
fredor, després; divorci, ruines, desenganys
i deutes i la tropa de jutjes i escrivans.
Salons, alcova i cambres estàn com les tancaren,
dins el palau tot queda talment com ho deixaren.
Mirau aquest rellotge: set anys fa que no'l toc;
mirau aquestes cendres: són les del darrer foc;
mirau per tot el signe de corcs i de goteres
i del cel-ras esqueixos penjant com a banderes;
la solfa preparada com pel darrer concert
i, a mig llegir, el llibre sobre'l bufet obert;
les plantes d'aquest gerro resseques i pancides,
dels grans «portiers» les sedes caiguent descolorides
i arnats tots els draps-rasos de l'imponent saló.
Això es el llit de gala i aquest el tocadô.
Daurades les mol-lures, forrat de satí perla,
aquesta fou la gabia d'aquella tortorel-la
qu'aquí deixà per plomes el sabó començat
i aquesta cinta blanca i el guant abandonat
i vint *carnets* qui conten els balls que s'hi ballaren;
i aquests capolls, memoria de flors que conversaren,
la transparent bugia que fou son darrer llum
i els pots oberts qui tenen un rastre de perfum».
Digué. I de ses paraules la febra m'entristía;
passava baix dels sòtils un aire d'elegía;
sutils, com a grans arnes de la regió dels morts,
dins l'ombra, silenciosos, volaven els recorts;

i l'ànima sospesa, callada, concirosa,
indiferent de fòra, més per dedins plorosa,
sentía com planyívol i dolç encantament
el misteriós prestigi d'una bellesa ausent.

—

Aquí me despedía de l'antre funerari
per retornar, ombrívol, del passeig solitari
mentres darrera els arbres ja's ponía el sol
i, ocult en les grans eures, el tendre rossinyol,
el qui nodreix de larves ses forçes de poeta,
d'aquells jardins espléndits cantava la desfeta
ab notes vellutades, dolçes, gentils, vibrants,
que a lloure resplandíen per l'eco dels voltants.

—

També sa veu melosa, també em resplandía
i en mig del cor, qu'aquestes absoltes entenía:
— «Dins tu mateix t'en portes la soletat i el buit,
hi tens igual miseria, trobes igual descuit;
d'un temps de bells ensomnis el desencant se venja,
i l'ideal quimèric fent benes ara penja;
veus tes parets cruixides per vents i tempestats;
tos jardins morts acusen les llargues sequetats,
les flors més ufanoses caigueren ja marcides,
les més brillants estofes s'esqueixen consumides,
fugí de tos paratjes la santa joventut
i veus aprop les dunes de l'aspre senectut;
d'un tenebrós crepúscol a la claror incerta
recorres la teva ànima mirant que està deserta
i anyores també l'ombra d'aquella gran ausent:
de l'Ilusió divina qui mou l'adolescent.
En tos secrets escoltes un rossinyol que canta,
i es la conciencia dèbil que plora ta complanta».

M. S. Oliver